

บทวิจารณ์เชิงสรุป

โดยความหมายของคำว่า "จินตภาพ" หมายถึงภาพในจิต และเมื่อเป็นคำกริยา "มีจินตภาพ" หมายถึงการนึกภาพ จินตภาพสัมพันธ์กับคำว่าผัสสาการซึ่งเป็นการรับรู้ทางประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ เช่นสามารถมีจินตภาพเชิงสายตา (visual imagery) จินตภาพทางการได้ยิน (auditory imagery) มโนทัศน์หนึ่งของจินตภาพคือการแทนสิ่ง โดยจะเห็นได้จากการใช้คำว่าจินตภาพต้องเป็นจินตภาพของ...เสมอ คงไม่มีใครพูดว่าเขามีจินตภาพ โดยไม่บอกว่าจินตภาพของอะไร ดังนั้นจึงเข้าใจว่าจินตภาพเป็นการแทนสิ่งทั้งสิ่งที่มีอยู่จริงในโลกและสิ่งที่ไม่ได้อยู่จริง นั่นคือมีเนื้อหาของความเป็นไปได้ จะเห็นว่ามโนทัศน์ของจินตภาพเช่นนี้เหมือนมโนทัศน์ของภาพ คือมีการแทนสิ่ง ความแตกต่างคือ จินตภาพอยู่ในบริบท (context) ของคำที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางจิตอื่น ๆ เช่นจินตนาการ ความฝัน ความจำ ความคิด ดังนั้นจะอธิบาย"ภาพ"ที่อยู่ในบริบทของกิจกรรมทางจิตอย่างไร

จากบทที่แล้ว ผู้วิจัยแบ่งทัศนะต่าง ๆ ไว้ตามการแบ่งของ Dennett คือทัศนะเชิงวิทยาศาสตร์ ได้แก่ Dennett, Block และทัศนะแย้งทัศนะเชิงวิทยาศาสตร์คือ Tye และทัศนะเชิงปรากฏการณ์วิทยา เช่น Hannay การแยกสองทัศนะออกจากกันมีข้อดีประการหนึ่งคือทั้งสองทัศนะต่างมีรูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับจินตภาพต่างกัน ดังนั้นจึงไม่ขัดแย้งกัน แต่ข้อขัดแย้งจะอยู่ภายในทัศนะนั่นเอง จากการสำรวจทัศนะต่าง ๆ พบว่าทัศนะนักปรัชญาที่ผู้วิจัยยกมาพิจารณา นอกเหนือจากทัศนะวิทยาศาสตร์แล้ว ทัศนะที่เหลือหรือแม้แต่ทัศนะ Hannay เอง

ก็ไม่สามารถจัดเป็นทัศนะแบบปรากฏการณ์วิทยาได้เต็มที่ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นดังกล่าวไม่เป็นปัญหาต่อการแบ่งกลุ่มทัศนะต่าง ๆ ในบทที่สอง เพราะอย่างน้อย ทัศนะของกลุ่มหลัง (เช่น Ryle, Ishiguro, Dilman, Shorter, Audi) ก็ไม่ใช่ทัศนะแบบวิทยาศาสตร์ ดังนั้นจึงไม่ใช่คู่แข่งกับกลุ่มแรก (Dennett, Block) จากบทที่สองจะเห็นว่าเราอาจแยกความแตกต่างระหว่างทัศนะแรกและทัศนะหลังด้วยอีกเกณฑ์หนึ่ง นั่นคือเกณฑ์การรับสัมผัสทางจิต (mental entity) ทัศนะแรก คือทัศนะที่รับสัมผัสทางจิต เช่น Dennett, Block เห็นว่าสัมผัสทางจิตคือ เหตุการณ์ในสมอง และได้โต้แย้งกันว่าปรากฏการณ์ทางจิตภาพนั้นมีลักษณะเป็นภาพหรือภาษา Dennett เห็นว่าจิตภาพคือการบรรยายทางจิต ส่วน Block เห็นว่าจิตภาพคือเหตุการณ์ทางจิตที่มีลักษณะเป็นภาพ และเราอาจจัดให้ Hannay เป็นทัศนะที่มีสมมุติฐานว่ามีสัมผัสทางจิตแต่ไม่ใช่นัยในความหมายของ เหตุการณ์ในสมอง Hannay เห็นว่าจิตภาพคือ "สสาร" เชิงรูปภาพ (pictorial matter) ทัศนะที่สองหมายถึงทัศนะซึ่งไม่รับสัมผัสทางจิต จึงทำให้การนิยามจิตภาพต่างออกไป สำหรับ Ryle การมีจิตภาพคือการดูเหมือนเห็น สำหรับ Ishiguro และ Dilman การมีจิตภาพคือการมองเป็น Y และทัศนะของ Tye และ Audi เห็นว่าจิตภาพคือคุณสมบัติของการมีจิตภาพของ X

การอธิบายมโนทัศน์จิตภาพ ไม่ว่าจะ เป็นทัศนะที่มีสมมุติฐานในการรับสัมผัสทางจิตหรือไม่มีสมมุติฐานดังกล่าว ล้วนมีลักษณะร่วมกันประการหนึ่งคือการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง "ภาพ" และ จิตภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างการมีจิตภาพ การนึกภาพและการมองเห็น ดังนั้นความเข้าใจว่าภาพคืออะไร จึงมีผลต่อความเข้าใจว่าจิตภาพคืออะไรด้วย เช่นสำหรับ Dennett อาจจะรับว่ามีปรากฏการณ์ทางจิตที่เรียกว่าจิตภาพ (การทำงานบางอย่างในระบบสมอง) แต่จิตภาพไม่ใช่ภาพแต่เป็นการบรรยาย เขาจึง

ตั้งข้อสงสัยว่าเราจะยังเรียกจินตภาพอีกต่อไปหรือไม่ เพราะ image ใน mental image ไม่เหมือนกับคำว่า image ใน physical image ทั้งนี้เพราะ Dennett คิดว่าภาพหมายถึงความเหมือน สำหรับ Hannay ภาพและจินตภาพมีลักษณะร่วมกันที่มีคุณสมบัติของภาพ ดังนั้นประสบการณ์ของการมองทั้งสองสิ่งจึงเหมือนกัน และสรุปว่าจินตภาพเป็นวัตถุของการมองในใจ ซึ่งต่างจาก Ryle เขาเห็นว่าการนึกภาพคล้ายกับการมองภาพ แต่การนึกภาพหรือการ"มอง"(มองในใจ)ไม่มีวัตถุของการมอง ดังนั้นการมีจินตภาพจึงเป็นเพียงคล้ายการมองวัตถุกายภาพ (ไม่ใช่การมองจริง)

Ishiguro และ Dilman ก็วิเคราะห์จินตภาพจากมโนทัศน์ของภาพและการมองภาพ การมองภาพคือการมองภาพนั้นเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ และการมีจินตภาพคือการมองเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ โดยไม่มีภาพของสิ่งที่ถูกมองเป็น เราจะเห็นว่ามโนทัศน์ของการมอง X เป็น Y เป็นมโนทัศน์แบบเดียวกับมโนทัศน์ของการแทน X เป็น Y นั่นคือมโนทัศน์ของภาพไม่ใช่ความเหมือนหรือการลอกแบบ แต่เป็นการแทนสิ่งให้เป็นไปตามแ่งมุมการมองของผู้มอง การมองจึงเป็นการมองตามความคิด ความเข้าใจและความรู้ของผู้มอง อาจจะมีคำถามต่อทัศนะเช่นนี้ว่าการมองกำหนดสิ่งเสมอหรือไม่ หรือว่าสิ่งกำหนดการมอง ถ้าเป็นอย่างหลังการมีจินตภาพซึ่งไม่มีสิ่งปรากฏต่อการรับรู้จะกำหนดการมองได้เช่นไร Dilman อาจตอบว่าทั้ง Y และการมองเป็น Y มีความสัมพันธ์กัน คือ จากการที่ภาพมีคุณสมบัติสองประการ หนึ่ง ลักษณะกายภาพเช่นกรอบรูป สี พื้นผ้าใบ สอง สิ่งซึ่งภาพแทน การมอง X เป็น Y คือการมองคุณสมบัติที่สองโดยมีส่วนแรกกำหนดอยู่ด้วย จึงทำให้แ่งมุมที่มองอาจเปลี่ยนไปได้ทุกครั้งที่เรามองภาพนั้น แต่การมีจินตภาพเป็นการมองเป็น Y เท่านั้น ไม่มีแ่งมุมที่เปลี่ยนไป ประเด็นเหล่านี้ยังมีปัญหาที่น่าสนใจอยู่อีกซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงในตอนหลัง

ในส่วนต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอข้อวิจารณ์ต่อทัศนะต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่สองและพิจารณาว่าทัศนะใดน่าจะมีความสมเหตุสมผลมากที่สุด และผู้วิจัยจะเสนอความเห็นของผู้วิจัยเองโดยมีการให้เหตุผลโดยสรุปดังนี้

หนึ่ง มโนทัศน์ของจินตภาพคล้ายกับมโนทัศน์ของภาพ คือมีการแทนสิ่ง สอง การแทนสิ่งไม่ใช้ความเหมือนหรือการลอกแบบ แต่เป็นการแทน X เป็น Y (represent X as Y) เช่นเดียวกับมโนทัศน์ของการมองซึ่งไม่ใช้การมองโดยอิสระจากการตีความ คือ มีแต่การมอง X เป็น Y สาม มโนทัศน์ของจินตภาพคือการมองเป็น Y แต่จินตภาพต่างจากภาพทางกายภาพคือจินตภาพเป็นวัตถุ (object) ของการนึก ความคิด ความจำ เช่น เขาจำภาพของ... เขานึกภาพของ... ประโยคเหล่านี้คือประโยค "เขามีจินตภาพของ..."

กรรม (object) ของกริยานึก จำ มี คือ "จินตภาพของ..." กรรมในที่นี้คือวัตถุของความตั้งใจ ดังนั้นจินตภาพคือการมองเป็น Y โดยมีแ่งมุม Y เป็นวัตถุของความตั้งใจ (intentional object)

ทัศนะของ Dennett และ Block มีสมมุติฐานว่าจินตภาพเป็นปรากฏการณ์ทางจิตหรือสัดในสมอง แต่มีความเห็นขัดแย้งกันว่าจะอธิบายสัดทางสมองนี้อย่างไร การอธิบายของ Dennett ว่าจินตภาพคือการบรรยายนั้น Hannay เข้าใจว่าสำหรับ Dennett "จินตภาพไม่มีอยู่" (1973 : 182) ผู้วิจัยเห็นว่าความหมายของไม่มีอยู่สำหรับ Dennett คือจินตภาพไม่ใช้ภาพในจิตหรือในสมอง และเขาไม่ได้กำลังโต้แย้งการมีอยู่ของจินตภาพ เมื่อพิจารณาจากบทความ Two Approaches to Mental Images ทัศนะของ Dennett คือทัศนะแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งไม่ได้ถกเถียงเรื่องการมีอยู่ของจินตภาพ ผู้วิจัยมีข้อสงสัยต่อทัศนะ Dennett ดังนี้

หนึ่ง Dennett เห็นว่าความหมายของ image หมายถึง การแทนสิ่งและความหมายของการแทนสิ่งคืออย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติหนึ่งอย่างร่วมกันกับสิ่งที่แทน เช่น สี รูปร่าง หรือต้องเหมือนกับสิ่งที่ถูกแทน ภาพวาดและรูปถ่ายคือแม่แบบของคำว่า "image" แต่จินตภาพไม่ปฏิบัติตามความหมายนี้ ดังนั้นจินตภาพจึงไม่ใช่ภาพ

คำถามคืออะไรคือส่วนสำคัญของความเหมือน มโนทัศน์ของความเหมือนคืออะไร และเงื่อนไขจำเป็นในการเรียกสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่งคืออะไร หากเราใช้นิยามของการแทนสิ่งของ Dennett ว่าหมายถึงความเหมือน หมายความว่า อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติหนึ่งอย่างที่ร่วมกันระหว่างภาพกับสิ่งที่ถูกแทน จะเห็นว่า Dennett ชัดแย้งตัวเอง เพราะเมื่อเขากล่าวถึงกรณีลายเสือ ความเหมือนระหว่างจินตภาพเสือกับเสือที่ถูกแทนเป็นความเหมือนแบบครบทุกคุณสมบัติ นั่นคือต้องมีรายละเอียดแน่นอน เช่นจำนวนลายเสือ แต่ตามนิยามความเหมือนของ Dennett เอง เสือกตัวที่ถูกแทนกับเสือกตัวจริงนั้นหากมีลักษณะรูปร่างเหมือนกันนับว่าเป็นการแทนเสือกได้แล้ว

สอง Dennett กล่าวไว้ใน Content and Consciousness การแบ่งการอธิบายเป็นสองระดับ คือหนึ่งการอธิบายระดับ Sub-personal หรือระดับกายภาพ นั่นคือมีเหตุการณ์ทางจิตที่สามารถอธิบายได้ด้วยการกระตุ้นในสมอง สองการอธิบายในระดับ Personal หรือ intentional เป็นการอธิบายเหตุการณ์ทางจิตโดยไม่อ้างอิงถึงเหตุการณ์เชิงกายภาพ แม้ Dennett จะแบ่งการอธิบายเป็นสองระดับ แต่การอธิบายสองระดับนี้ไม่ได้แยกจากกันโดยเด็ดขาดและมีความสัมพันธ์กัน สิ่งที่ Dennett ต้องการทำคือเชื่อมทฤษฎีแบบพฤติกรรมนิยมซึ่งเข้าใจว่าจิตเป็นพฤติกรรมภายนอก เข้ากับทฤษฎี Intentionality แบบปรากฏการณ์วิทยา ซึ่งเข้าใจว่าจิตเป็นเรื่องภายใน

(ดู 1986 : 19-42) เขาเรียกทัศนะที่เชื่อมสองทฤษฎีนี้ว่าเป็นแบบ "centricism" ซึ่งตรงข้ามกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยมซึ่งเป็นแบบ peripheralist เขากล่าวว่า

ขณะที่พวก peripheralist หวังที่จะอธิบายเหตุการณ์เชิงพฤติกรรม และการกระตุ้นอย่าง extension มาตั้งแต่ต้น และได้กฎแบบ extension เชื่อมสองสิ่งนั้น แต่ทฤษฎีแบบ centricism อธิบายแบบบรรยายเหตุการณ์ให้สัมพันธ์ในลักษณะที่เหมือนกฎโดยใช้การแสดงออกเชิง Intentional อย่างปกติ หรือกึ่งปกติ หรือแบบจำลองล้วน ๆ และทฤษฎีแบบนี้ยังคิดว่า พื้นฐานเชิงกายภาพที่เพียงพอสามารถพบได้ในสภาวะและ เหตุการณ์ภายในของอินทรีย์ภาพ เพื่อที่ว่า การ "ลดทอน" ประโยค Intentional ของทฤษฎีไปสู่ประโยคแบบ extensional ของทฤษฎีเป็นไปได้* (1986: 41-42)

---

*While the peripheralist hopes to characterize behavioural events and stimulation extensionally from the beginning, and arrive at extensional laws relating these, the centralist makes his initial characterization, describing the events to be related in law-like ways using either ordinary, or semi - ordinary, or even entirely artificial Intentional expressions. He then hopes that an adequate physical basis can be found among the internal states and events of the organism so that "reductions" of Intentional sentences of the theory to extensional sentences of the theory is possible.

แม้ Dennett จะเห็นว่าความหมายของจินตภาพที่เข้าใจกันว่าเป็นภาพนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในสมอง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือคำบรรยาย (ดูเหมือน Dennett จะเห็นว่า มี "ศูนย์รวมของภาษา" (speech centre) ในสมอง (ดู 1986 : 118)) ดังนั้น การอธิบายในระดับ Personal ซึ่งอธิบายจินตภาพว่าเป็นการบรรยายนั้นจึงสัมพันธ์หรือลดทอนลงเป็นการอธิบายในระดับ Sub-personal หรือภายในสมองได้ ปัญหาคือแม้ Dennett จะพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาการลดทอนหรือการเอกลักษณะกันระหว่างสิ่งกายภาพกับสิ่งซึ่งไม่ใช่กายภาพ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเขายังอธิบายไม่ได้ว่าจินตภาพสัมพันธ์อย่างไรกับการเปลี่ยนแปลงในสมอง และถ้าจินตภาพคือคำบรรยาย การบรรยายนั้นเป็นการบรรยายของอะไร สำหรับ Dennett การบรรยายนั้นคือการแสดงออกของคำบรรยายในสมอง จะเห็นว่าเขายังพบปัญหาการเอกลักษณะกันระหว่างการทำงานของเส้นประสาทในสมอง ซึ่งเป็นคำบรรยายภายในจะเป็นสิ่งเดียวกับคำบรรยายภายนอกอย่างไร

Block วิเคราะห์ Dennett ไว้ว่า Dennett เข้าใจว่า "ภาพ" มีลักษณะเดียว คือภาพเหมือน ภาพถ่าย Block เห็นว่าภาพมีหลายแบบ เช่น ภาพการ์ตูน ภาพสัญลักษณ์ ซึ่งไม่บอกรายละเอียดหรือคุณสมบัติของสิ่งซึ่งมันแทนไว้ทั้งหมด แต่ยังสามารถได้ว่าเป็น "ภาพ" เช่นตัวอย่างภาพคน เป็นภาพแบบ convention non-committal คือไม่ยืนยันรายละเอียดแน่นอน แต่รู้ว่าเป็นภาพคน ผู้วิจัยเห็นว่า Dennett อาจตอบได้ว่าเขากล่าวไว้แล้วว่า การแทนซึ่งหมายถึงความเหมือนนั้น ภาพต้องเหมือนสิ่งที่ถูกแทนและ "ไม่เพียงแทนสิ่งนั้นโดยการมีบทบาทในบางระบบเช่นมีบทบาทเชิงสัญลักษณ์ บทบาทแบบ conventional หรือบทบาทแบบหน้าที่" (1986 : 133) เช่น ภาพส้ม อาจมีสีดำ รูปกลมเช่นภาพถ่ายรูปส้ม แต่ภาพลักษณ์ (image) ของส้มไม่อาจเป็นสีเหลือง แข็ง สีดำ แต่ภาพนี้อาจตั้งใจให้เป็นสัญลักษณ์ของภาพส้ม แต่เรา

ไม่เรียกว่าเป็นภาพลักษณ์ของสัมผัส เมื่อพิจารณาตัวอย่าง ของ Block จะเห็นว่า การเข้าใจว่าภาพนี้คือคน เป็นเพียงการแทนสิ่งโดยมีบทบาทเชิงสัญลักษณ์ในบางระบบเท่านั้น ไม่ใช่ภาพลักษณ์แต่อย่างใด ดังนั้นข้อแย้งของ Block จึงยังใช้แย้ง Dennett ไม่ได้

อย่างไรก็ตาม หากปรับทัศนะของ Dennett ให้อ่อนลง ทัศนะของเขาจะคล้ายทัศนะของ J. Fodor (The Language of Thought) มาก และน่าจะมีความสมเหตุสมผลมากขึ้น แต่กระนั้นทัศนะแบบวิทยาศาสตร์เหล่านี้มักจะพบปัญหาการเอกลักษณ์

Fodor วิจารย์ Dennett ไว้สามประการ หนึ่งใน Dennett เห็นว่าการอธิบายในระดับ Sub-personal แสดงว่าจินตภาพเกิดขึ้นในกระบวนการการรับรู้จะนำไปสู่การถอยกลับไม่สิ้นสุด เพราะต้องมีผู้รับภาพนั้นต่อ ๆ ไปไม่สิ้นสุด Fodor เห็นว่าไม่มีเหตุผลที่จะต้องสรุปเช่นนี้ และไม่มีเหตุผลว่าทำไมจะต้องสมมุติผู้รับรู้ทุกครั้งที่มีภาพลักษณ์เกิดขึ้น Dennett ควรสรุปได้เพียงว่าภาพลักษณ์ไม่มีบทบาทในการรับรู้ และไม่อาจสรุปต่อไปว่าภาพลักษณ์ไม่มีบทบาทในการคิด ความจำ เพราะสำหรับ Fodor จินตภาพมีบทบาทในกิจกรรมทางจิตอื่น ๆ สองกรณีคุณสมบัติกำหนดแน่นอนของภาพ เช่นตัวอย่างลายเสือ Fodor เห็นว่า Dennett พูดได้เพียงว่ามีการบรรยายทางสายตาบางอันต่อจินตภาพที่ไม่มีคุณสมบัติกำหนดแน่นอน กล่าวคือสำหรับ Fodor ตัวอย่างลายเสือ ไม่สามารถสรุปได้ว่าจินตภาพที่ไม่มีคุณสมบัติแน่นอนจะต้องไม่ใช่ภาพ แต่เราสามารถบรรยายสิ่งที่เห็นได้แม้สิ่งนั้นจะไม่มีคุณสมบัติแน่นอน และสาม Fodor เห็นว่าไม่จำเป็นต้องปฏิเสธภาพลักษณ์เพราะกิจกรรมทางจิตมีทั้งภาพลักษณ์และภาษาหรือการบรรยาย นั่นคือมีจินตภาพภายใต้คำบรรยาย ทั้งนี้จะทำให้แก้ปัญหาได้ว่าภาพลักษณ์ไม่ต้องเหมือน

สิ่งที่แทนทั้งหมด เพราะมีคำบรรยายกำหนดไว้ว่าภาพลักษณ์นั้นเป็นภาพลักษณ์ของอะไร

ผู้วิจัยเห็นว่าทัศนะของ Fodor เป็นกลางที่สุดระหว่างทัศนะของ Dennett และ Block และใกล้เคียงกับทัศนะที่ผู้วิจัยเห็นด้วยนั่นคือความหมายของภาพไม่ได้อยู่ที่ความเหมือนกับสิ่งที่มันแทน แต่เป็นการให้ความหมายจากความตั้งใจของผู้มอง ดังนั้นจึงไม่มีภาพที่อยู่โดยอิสระ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็ยังมีข้อสงสัยเกี่ยวกับทัศนะ Fodor

Fodor กล่าวว่า

สมรรถพลทางจิตวิทยาอันหนึ่งของเรา สร้างภาพลักษณ์ซึ่งเป็นไปตามคำบรรยาย นั่นคือเราได้รับเอาระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งรับคำบรรยายเป็นข้อมูลป้อนเข้าไปในเครื่อง และให้ภาพลักษณ์ของสิ่งซึ่งเป็นไปตามคำบรรยายนั้นออกมา (1975 : 192)

การอ้างแบบนี้ดูเหมือนจะอ้างว่าจิตคือเครื่องคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยเห็นว่าสมมุติฐานเช่นนี้มีปัญหาชนว่า คอมพิวเตอร์ต้องอาศัยผู้ป้อนโปรแกรมและผู้ป้อนโปรแกรมก็เป็นอีกจิตหนึ่งหรือคอมพิวเตอร์อีกเครื่องหนึ่งซึ่งต้องมีผู้ป้อนโปรแกรมอีก และเป็นเช่นนี้ไปอีกไม่มีสิ้นสุด นั่นก็คือเป็นปัญหาถอยกลับไม่มีสิ้นสุด

ทัศนะต่อไปซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีเหตุผลสมผลพอคือทฤษฎี Adverbialist โดยจะพิจารณาจากทัศนะของ Tye เป็นหลักเพราะเสนอ

แนวคิดแบบ Adverbialist ที่เป็นระบบมากกว่า Audi

ทฤษฎี Adverbialist ต้องการปฏิเสธการอ้างว่าจินตภาพเป็น
วัตถุ ดังนั้นประโยค I have an image of a striped tiger. จึงต้อง
เปลี่ยนเป็น I image-a-striped-tigerly. นอกจากนี้ รูปประโยค
แบบนี้ยังอธิบายประสบการณ์ที่ไม่มีการรับรู้ได้ เช่นความฝัน อាកาการประสาท-
หลอน และประโยคแบบนี้ยังเลี่ยงปัญหาการอ้างข้อมูลเชิงผัสสะ (sense -
data) ว่าเป็นวัตถุอย่างหนึ่ง นั่นคือการปฏิเสธว่าไม่มีวัตถุโดยการยืนยัน
ผัสสาการแทนเช่น

"X appears...to S."

ไม่ยืนยันว่ามี X หรือไม่ ซึ่งเป็นข้อความในแบบทฤษฎี Sense-data แต่
ทฤษฎีนี้จะพบปัญหาเช่นว่าสิ่งปรากฏ (appearance) นั้นเป็นวัตถุหนึ่ง
Chisholm (Perceiving) เรียกการอ้างเช่นนี้ว่าเป็นการอ้างเหตุผลผิด
ของข้อมูลเชิงผัสสะ เช่นอ้างลายเสือดูเหมือนจะมีจำนวนมาก และดูเหมือน
มีจำนวนไม่น้อย สรุปว่าสิ่งปรากฏของลายเสือมีจำนวนลายจำนวนหนึ่งโดยไม่มี
จำนวนแน่นอน Chisholm กล่าวว่า "การที่ "X ปรากฏเป็นสิ่งนั้น" ไม่มีนัย
ว่ามีสิ่งซึ่งเป็นสิ่งนั้น" (1963 : 120) หรือไม่จำเป็นต้องเพิ่มว่าสิ่งปรากฏนั้น
เป็นสิ่งปรากฏของอะไร เพราะสิ่งที่เห็นอาจไม่ใช่สิ่งใด ๆ ดังนั้นถ้าเปลี่ยน
คานามมาเป็นคำกริยาวิเศษณ์จะไม่พบปัญหาเหล่านี้

ข้อนำสงสัยเกี่ยวกับทฤษฎีนี้คือ

หนึ่ง Tye กล่าวว่า รูปประโยค

"X has an image of red things."

เปลี่ยนเป็น "X images - red - ly."

แต่ถ้าเราคิดถึงประโยค

(1) "X has an image of a round-square."

ตามทฤษฎี Adverbialist จะเปลี่ยนเป็น

(1a) "X images -a - round -square -ly."

แต่ประโยค

(2) "X has an image of a round thing and an image
of a square thing."

ตามทฤษฎี Adverbialist จะเปลี่ยนเป็น

(2a)₁ "X images - a -round - square - ly."

หรือ (2a)₂ "X images round - ly and X images - square - ly."

ปัญหาคือจะเห็นว่าประโยค (1a) และ (2a)₁ ไม่ต่างกัน ในขณะที่ประโยค (1) และ (2) ต่างกัน ทฤษฎีนี้จะแยกความแตกต่างอย่างไร และปัญหาอีกประการหนึ่งคือในขณะที่ประโยคปกติ (1) มีปัญหาเรื่องการอ้างถึงสิ่ง round - square เมื่อเปลี่ยนเป็นประโยค(1a) ก็ยังมีปัญหาเช่นเดิม

สอง ข้ออ้างประการหนึ่งของทฤษฎี Adverbialist คือการมีจินตภาพหรือการ instantiate คุณสมบัติของการมีจินตภาพ เป็นประสบการณ์รับรู้ที่เหมือนประสบการณ์การรับรู้ปกติ การอ้างเช่นนี้เป็นไปได้ว่าเพราะทฤษฎีนี้กำลังใช้ภาษาที่แปลกหรือไม่ใช้ภาษาปกติที่เข้าใจกัน ถ้าทุกครั้งที่เรามีประสบการณ์การมีจินตภาพ เราต้องเปลี่ยนจากรูปแบบภาษาปกติมาเป็นรูปภาษาที่ถูกต้องของทฤษฎีนี้ อาจเป็นไปได้ว่าอาจมีการใช้ภาษาแบบนี้โดยไม่มีคำนาม คำถามคือเมื่อคำนามหายไป หมายความว่าความหมายของคำว่าวัตถุ (object) เปลี่ยนไปด้วยหรือไม่ การอ้างว่าการเปลี่ยนรูปประโยคเป็นประสบการณ์ในแบบเดียวกับประสบการณ์ปกติ หมายความว่าประโยคตามแบบทฤษฎี Adverbialist คือ

ประสบการณ์ปกติ หรือหมายความว่าเราควรใช้ภาษาแบบทฤษฎีนี้บรรยาย
 ประสบการณ์ปกติ ปัญหาเหล่านี้คล้ายกับว่าเราเสี่ยงการยืนยันวัตถุแล้วอ้าง
 ผัสสการแทน แต่การอ้างผัสสการไม่ใช่การอ้างวัตถุอีกแบบหนึ่ง ดังนั้น
 ต้องเปลี่ยนรูปภาพไม่ใช่ให้ใช้คำนาม แต่ปกติเราไม่ใช้ภาษาแบบนี้ ดูเหมือนว่า
 ทฤษฎีนี้จะถอยจากโลกมาสู่ภาษาแต่ก็มีปัญหาเพราะไม่มีการใช้ภาษาแบบนี้

ทัศนะของ Ryle ดูเหมือนจะแก้ปัญหที่ภาษาเช่นกัน แต่สำหรับ
 Ryle เป็นเพราะว่าเรารับรู้วัตถุได้โดยตรง เมื่อเรามอง X X คือสิ่งที่
 เรามอง ถ้าประสบการณ์ใดไม่มีการรับรู้โดยตรง ประสบการณ์นั้นย่อมไม่มี
 วัตถุรองรับและใช้คำว่ามองเห็นในกรณีนี้ไม่ได้ด้วย แต่เขาก็อธิบายว่าการ
 มองเห็นในประสบการณ์เช่นนี้มีความหมายว่า "ดูเหมือนเห็น" นั่นคือไม่ใช่
 การมองเห็นจริง ๆ ปัญหาคือเราใช้คำว่า "ดูเหมือนเห็น" ในกรณีเช่นการมี
 อาการประสาทหลอน การเห็นภาพมายา หรือการมองไม่ชัด โดยที่ตาเรา
 อาจมัวทำให้มองไม่ชัด หรือสิ่งที่เรามองมีอะไรบังไว้ เราอาจบรรยาย
 ประสบการณ์เช่นนี้ว่าเราดูเหมือนมองเห็น...แต่ในกรณีที่เรารู้สึกว่าเราคิดเป็น
 ภาพ สันเป็นภาพ หรือจินตนาการเป็นภาพต่าง ๆ เราคงไม่ใช้คำว่า
 "ดูเหมือนเห็น" ในกรณีเหล่านี้

นอกเหนือจากทัศนะวิทยาศาสตร์ซึ่งมีสมมุติฐานว่ามีสัจทางจิตแล้ว
 Hannay คืออีกทัศนะหนึ่งซึ่งมีสมมุติฐานว่ามีสัจทางจิต และเห็นว่าจินตภาพ
 คือ "สสาร" เชิงรูปภาพซึ่งมีอยู่ในจิต เขาใช้การใช้เหตุผลดังนี้ การมอง
 ด้วยตาและการมีจินตภาพหรือการนึกภาพมีลักษณะร่วมกันคือมีเนื้อหาเชิงสายตา
 Hannay ใช้มโนทัศน์การมองแบบตั้งใจ (intentional object) ของ
 Anscombe เพื่ออ้างว่าการมองสิ่งไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ปรากฏต่อการรับรู้ หรือ

สิ่งที่ไม่ปรากฏต่อการรับรู้ มีการบรรยายแบบตั้งใจ (intentional description) รวมอยู่ด้วยเสมอ ดังนั้นการมีจินตภาพซึ่งไม่มีสิ่งปรากฏต่อการรับรู้ เป็นการมองแบบความตั้งใจด้วย แต่ Hannay อ้างเกินกว่าหลักการมองตั้งใจของ Anscombe คือ เขายืนยันว่าจินตภาพเป็นสสารเชิงรูปภาพ เพื่อใช้สนับสนุนว่า จินตภาพเป็นวัตถุของการมองได้โดยที่สสารเชิงรูปภาพ หมายถึงสิ่งใดก็ตามซึ่งมีคุณสมบัติเชิงรูปภาพ คุณสมบัติเชิงรูปภาพเป็นสิ่งที่เรามองอย่างกายภาพ (materially see) ซึ่งมีเงื่อนไขหนึ่งคือต้องมีสิ่งซึ่งถูกมอง แต่คุณสมบัติเชิงรูปภาพเป็นส่วนหนึ่งหรือแ่งมุมหนึ่งของภาพ และยังมีความสัมพันธ์หรือประกอบไปด้วยสิ่งซึ่งไม่ใช่รูปภาพ ดังนั้นคุณสมบัติเชิงรูปภาพจึงเป็นสิ่งที่เรามองแบบตั้งใจได้ด้วย

ข้อนำสงสัยเกี่ยวกับทัศนะ Hannay มีดังนี้

หนึ่ง Anscombe อธิบายว่าการพูดถึงวัตถุของความตั้งใจมีสองแบบ คือ หนึ่งทัศนะที่เห็นว่าวัตถุของความตั้งใจเช่นวัตถุของความต้องการ ของความปรารถนา ของความคิด เป็นวัตถุจริง ๆ มีสถานะถาวรมีอยู่ สองคือทัศนะที่อธิบายวัตถุของความตั้งใจ ในความหมายที่เป็นกรรมตรงของประโยค ในรูปประโยคแบบเดียวกับแบบแรก เช่น เขาคิดถึงยูนิคอร์น ในที่นี้ ยูนิคอร์นเป็นวัตถุของความตั้งใจซึ่งไม่เกี่ยวอะไรกับคำถามที่ว่ายูนิคอร์นนั้นมีอยู่หรือไม่

Anscombe ใช้การวิเคราะห์วัตถุของความตั้งใจแบบที่สองเพื่อแสดงให้เห็นว่าการใช้คำที่เกี่ยวกับการรับรู้เช่น การมองเห็น มีความสับสนโดยเฉพาะในทฤษฎี Ordinary Language และทฤษฎี Sense - data ว่า ทฤษฎีแรก เข้าใจว่ามีแต่การมองแบบกายภาพ ส่วนทฤษฎีหลัง เข้าใจว่าการมองแบบความตั้งใจเป็นการมองแบบกายภาพ เกณฑ์ของการมองแบบความตั้งใจมีสามประการตั้งได้กล่าวแล้วในบทที่สอง และการมองแบบกายภาพไม่อยู่ในเกณฑ์

นี้ แต่การมองแบบกายภาพ หมายถึงการบรรยายที่เป็นจริงต่อสิ่งซึ่งถูกเห็น และการมองแบบกายภาพมีนัยของการมองแบบตั้งใจ นั่นคือต้องมีการมองแบบกายภาพเสมอ จึงจะมีการมองแบบตั้งใจได้ แต่ Anscombe สรุปว่าไม่มีข้อกำหนดอยู่ก่อนว่าการมองแบบใดเป็นมองแบบกายภาพหรือมองแบบตั้งใจ นั่นคือเราสามารถจะเปลี่ยนคำบรรยายได้เสมอถ้ารู้ว่าสิ่งที่เราเห็นเป็นแบบใด เธอกล่าวว่า

...บ่อยครั้งที่ไม่มีคำตอบต่อคำถามที่ว่าคนตั้งใจใช้คำว่า "มองเห็น" ในแบบกายภาพหรือไม่ใช่ นั่นคือเขาจะเปลี่ยนความหมายคำว่า "มองเห็น" หรือไม่ สมมุติว่าสิ่งซึ่งเขาพูดว่าเขาเห็นนั้นไม่ได้อยู่ตรงนั้น* (1981 : 19)

ผู้วิจัยเห็นว่า Hannay นำหลักการมองแบบตั้งใจของ Anscombe ไปใช้ผิด จากหลักของ Anscombe การมองแบบกายภาพมีนัยของการมองแบบตั้งใจ แต่กลับกันไม่ได้ แต่ Hannay ตีความกลับกัน** และเห็นว่าการมองในใจหรือการมีจินตภาพเป็นการมองแบบตั้งใจ ในขณะที่การมีจินตภาพไม่ได้มีวัตถุกายภาพของการมอง ดังนั้นเขาจึงขยายคำว่า "สสาร" (matter) ให้รวมถึงสิ่งซึ่งไม่ใช่กายภาพแต่คำว่า "สสาร" ของ Hannay ไม่ใช่ สสารตามความหมายปกติหรือความหมายของการมองอย่างกายภาพตามเกณฑ์ของ Anscombe

---

*It is important to notice that very often there is no answer to the question whether people intend the word "see" in material use or not : that is, whether they are so using the word "see" that they would have to take it back supposing that what they said they saw was not there.

**White (Imagination, 1910) วิจารณ์ Hannay เช่นนี้เหมือนกัน

สอง Hannay กล่าวว่า "เมื่อเรายอมให้อย่างน้อยส่วนของคำบรรยายต่อวัตถุที่มองเห็นแบบกายภาพ เป็นการบรรยายสิ่งซึ่งเราไม่ได้มองแบบกายภาพแล้ว นั่นคือเราได้รับเอามโนทัศน์ของการมองแบบตั้งใจเอาไว้ด้วย" (1973 : 17) เช่นถ้าไม้ที่ตรง แต่มองดูงอในน้ำ คำบรรยายที่เราเห็นจะรวมเอาคำบรรยายว่าไม้ตรงเข้าไว้ด้วย นั่นคือคำบรรยายว่า "เราเห็นไม้งอ" มีนัยว่า "เราเห็นไม้ตรง" ปัญหาคือเราจะตรวจสอบความถูกต้องของประโยคได้อย่างไร เพราะทุกประโยคจะจริงหมด

สาม ปัญหาจากการอ่านงานของ Hannay คือ เขากล่าวว่า มโนทัศน์ของจินตภาพเหมือนสิ่งตรงที่มีเนื้อหาเชิงสายตานั้นหมายความว่าอย่างไร เขาไม่ได้ให้คำนิยามไว้อย่างชัดเจน เพราะในการมองสิ่งด้วยผัสสะตา ต้องอาศัยแสง ถ้าเนื้อหาเชิงสายตาหมายถึงเช่นนี้ จินตภาพจะมีเนื้อหาทางสายตาได้เช่นไร เพราะจินตภาพไม่ใช่การใช้ผัสสะตา และไม่ต้องการอาศัยแสง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่ามโนทัศน์ของการมองแบบตั้งใจ คล้ายกับมโนทัศน์การมอง X เป็น Y แต่ไม่ใช่ในความหมายที่ Hannay เข้าใจ นั่นคือประโยค "เรามอง X" หมายถึง "เรามอง Y" แต่สำหรับผู้วิจัย การมอง X เป็น Y คือการมีคำบรรยาย Y เกี่ยวกับ X ดังนั้นคำบรรยายที่เรามีต่อวัตถุ X คือ "เรามองเป็น Y" ทัศนะของ Ishiguro และ Dilman จึงน่าจะสมเหตุสมผลมากกว่าในแง่นี้ เพราะทั้งคู่เห็นว่าการมีจินตภาพของ X คือการมองเป็น Y ผู้วิจัยจะอาศัยทัศนะเช่นนี้เป็นแนวทางในการอธิบายจินตภาพ

หนึ่ง คำว่า "จินตภาพ" หมายถึงภาพในจิต โดยพิจารณาจากรูปประโยคต่าง ๆ ที่ใช้แสดงถึงการมีจินตภาพ เช่น เขานึกภาพของ... เขาเห็นภาพของ... ในความฝัน, เขาจินตนาการภาพของ... เขาจำภาพของ... มโนทัศน์ของจินตภาพจึงคล้ายกับมโนทัศน์ของภาพ ปัญหาคือจินตภาพเหมือนภาพในความหมายใด Shorter วิเคราะห์ไว้ว่าถ้าเราให้ความหมายของจินตภาพว่าเหมือนภาพ จะทำให้คิดว่ามีภาพในจิต หรือวัตถุที่รอให้เราสำรวจรายละเอียด และถ้าเป็นเช่นนั้นเราก่าส่งเข้าใจจินตภาพว่าเป็นภาพชนิดหนึ่ง Shorter จึงเปลี่ยนจากการให้ความสนใจคำว่า "จินตภาพ" มาเป็น "การมีจินตภาพ" โดยหมายถึงการวาดภาพหรือการบรรยาย ผู้วิจัยเห็นว่าจะตอบข้อวิจารณ์ของ Shorter ได้ต้องพิจารณามโนทัศน์ของภาพ และมโนทัศน์ของการมอง

สอง ภาพคือการแทนสิ่ง (representation) แต่การแทนไม่ใช่การลอกแบบหรือความเหมือน (resemblance) Goodman (Languages of Art) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ของความเหมือนและมโนทัศน์ของการแทนสิ่งว่า "ความเหมือนคือความสัมพันธ์แบบ symmetric คือ B เหมือน A เหมือนกับ A เหมือน B" (1984 : 4) แต่ภาพไม่ได้เป็นความเหมือน เช่น ขณะที่ภาพวาดของเสือเหมือนเสือ แต่เสือไม่ได้เหมือนภาพวาดนั้น การแทนสิ่งเป็นการอ้างถึงสิ่งที่แทนตามมุมมองและความรู้ของเรา สิ่งที่เรามองและการมองมีความสัมพันธ์กันโดยแยกกันไม่ได้ ดังนั้นสิ่งจึงสัมพันธ์กับการมองสิ่งนั้นว่าเป็น ... หรือกล่าวอีกอย่างคือการมองสิ่ง คือการมอง X เป็น Y ดังนั้นภาพเสือจึงไม่ได้เหมือนเสือ แต่ภาพเสือแทน X ว่าเป็นเสือ

สาม การวาดภาพหรือการบรรยายก็เช่นเดียวกัน เป็นการตีความสิ่งตามมุมมอง ดังนั้นจึงมีการวาดภาพ การบรรยาย X เป็น Y การมีจินตภาพจึง

ไม่ใช่การนึกภาพเหมือนของสิ่ง แต่เป็นการนึกภาพเป็น Y การนึกภาพ Y คือ มุมมองซึ่งเป็นสิ่งซึ่งเรามีจินตภาพถึง แต่มุมมองนั้นไม่ใช่วัตถุหรือภาพแบบหนึ่ง การจินตภาพคือการที่เรามองเห็น X เป็นอย่างไร โดยเปรียบเทียบแล้วการมีจินตภาพคล้ายกับการวาดภาพ และการบรรยายตรงที่เป็นการกระทำอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ภาพในจิตที่สำรวจได้แต่อย่างไร

สี่ จินตภาพเป็นวัตถุของการนึก คิด จำ ผัน เช่น เขานึกภาพของ... กรรมของกริยานึก คือจินตภาพของ... กรรมในที่นี้คือวัตถุของความตั้งใจ คือกรรมตรงของประโยค ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการยืนยันการมีอยู่ของสิ่งที่กรรมนั้นบ่งถึง ดังนั้นจึงไม่มีคำถามเรื่องการมีอยู่ของจินตภาพในประโยคแบบนี้ การมีจินตภาพจึงคล้ายการมองเป็น โดย Y หรือแง่มุมมองนั้นเป็นวัตถุของความตั้งใจ

ปัญหาคือ วัตถุของความตั้งใจมีความหมายเช่นเดียวกับการมอง X เป็น Y นั่นคือต้องมีการมองแบบกายภาพ จึงจะมีการมองเป็น Y ได้ซึ่งเป็นการมองแบบความตั้งใจ ถ้าอธิบายแบบ Dilman เราต้องเคยเห็นภาพอย่างกายภาพมาก่อน เราจึงจะมีจินตภาพหรือมองแบบตั้งใจได้ ปัญหาคือตั้งได้กล่าวมาแล้วว่ามีสิ่งซึ่งไม่เคยเห็นอย่างกายภาพ เช่นตัวยูนิคอร์น เราจะมองแบบตั้งใจได้เช่นไร หรือเราจะมีจินตภาพของยูนิคอร์นได้เช่นไร คำตอบอาจเป็นว่าเคยเห็นม้าและนอแรด แต่อย่างไรก็ตาม ตรงนี้คือปัญหาของการเข้าใจว่าการมีจินตภาพเป็นการมองเห็นสิ่งในทานองเดียวกับการมองด้วยผัสสะตา จะเห็นว่าเกณฑ์ intentionality ของ Anscombe เป็นเกณฑ์สำหรับประโยคที่เกี่ยวข้องกับผัสสาการเท่านั้น แต่การมีจินตภาพไม่ใช่ผัสสาการ เพียงแต่มีความสัมพันธ์กันเท่านั้น ดังนั้นปัญหาการมีอยู่ของ X จึงไม่เป็นอุปสรรคของการมีจินตภาพของสิ่งซึ่งไม่มีอยู่

อันที่จริงแล้ว การมีจินตภาพของสิ่งซึ่งไม่มีอยู่ อยู่ในประเด็นเรื่อง การมีจินตภาพเกี่ยวกับความเป็นไปได้ แต่ดังได้กล่าวแล้วว่ามโนทัศน์ของ จินตภาพสัมพันธ์กับผัสสาการ ดังนั้นจึงทำให้การมีจินตภาพต้องผ่านการมี ผัสสาการมาก่อน และการทำให้มีจินตภาพรูปสี่เหลี่ยมวงกลมเป็นไปไม่ได้ แม้เราจะเคยเห็นรูปสี่เหลี่ยม และรูปวงกลม แต่เราไม่เคยเห็นทั้งสองสิ่ง เวลาเดียวกัน จะเห็นว่ารูปนี้กับรูปยูนิคอร์นต่างกัน ในขณะที่วาดภาพยูนิคอร์น ได้ แต่วาดภาพสี่เหลี่ยมวงกลมไม่ได้ ดังนั้นในท่านองเดียวกัน คนมีจินตภาพ ยูนิคอร์นได้แต่มีจินตภาพรูปสี่เหลี่ยมวงกลมไม่ได้

การสรุปเช่นนี้อาจจะยังมีปัญหาอีกหลายประการ เช่นปัญหาการมี อยู่ของวัตถุของความตั้งใจ เช่นว่า วัตถุของความตั้งใจเป็นเพียงไวยากรณ์ ทางภาษาเท่านั้นหรือไม่ ถ้าหากเราเข้าใจว่าวัตถุของความตั้งใจหรือกิริยาของ ความตั้งใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทางจิตจริง ๆ คำถามเรื่องการมีอยู่ของจินตภาพคง จะเป็นคำถามสำคัญ การจะตอบคำถามนี้ได้ต้องอาศัยการอธิบายเกี่ยวกับทฤษฎี Intentionality ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง แต่อยู่นอกเหนือ ขอบเขตวิทยานิพนธ์

โดยสรุปแล้วผู้วิจัยเห็นว่า เราสามารถอธิบายจินตภาพได้โดยต้อง พิจารณาให้สัมพันธ์กับมโนทัศน์ของการมองเห็น และสัมพันธ์กับคำกริยาอื่น ๆ เช่น การนึก ฟัน จ้า และจะพิจารณาจินตภาพโดยแยกจากคำกริยาเหล่านี้ ไม่ได้ เราไม่สามารถพูดถึงปัญหาจินตภาพในความหมายที่เป็นคำนามโดด ๆ แต่เราต้องอธิบายมันในแง่ที่เป็นคำกริยา คือ การนึกภาพ และจากมโนทัศน์ ของการมองเห็นซึ่งสัมพันธ์กับมโนทัศน์ของรูปภาพ คือมีการแทนสิ่งเป็น ... ดังนั้นการมีจินตภาพคือการนึกภาพ Y โดยมี X เป็นวัตถุของความตั้งใจ ใน ความหมายที่เป็นกรรมของประโยค